

IRYNA PARASIY-VERGUNENKO
Kyiv

STRATEGIC ANALYSIS OF THE PERSONNEL COSTS EFFICIENCY: METHODOLOGICAL AND METHODICAL ASPECTS

The article proves the necessity to analyze the personnel expenses effectiveness taking into account the needs of strategic management. The economic essence of the «motivation» concept has been defined and its basic forms have been distinguished. The major tasks and milestones of the labor costs analysis were systematized. The system of the relative analytical performance of the labor costs effectiveness has been suggested. The relationship between the growth of average wages and the labor productivity and its influence on production costs were researched in the article. For the purposes of strategic analysis modern valuation tools of the personnel costs effectiveness in the coordinate system have been developed.

Keywords: motivation, personnel, labor costs, strategic analysis, efficiency, analytical tools.

ИРИНА ПАРАСИЙ-ВЕРГУНЕНКО
г. Киев

СТРАТЕГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАТРАТ НА ПЕРСОНАЛ: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ И МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

В статье обоснована необходимость анализа эффективности затрат на персонал с учетом потребностей стратегического управления. Уточнена экономическая сущность понятия «мотивация» и конкретизированы основные ее формы. Систематизированы важнейшие задачи и этапы анализа затрат на оплату труда. Разработана система относительных показателей эффективности затрат на оплату труда. Исследована взаимосвязь темпов роста средней заработной платы и производительности труда и определено ее влияние на себестоимость продукции. Для целей стратегического анализа предложен современный инструментарий оценки эффективности затрат на персонал в системе координат.

Ключевые слова: мотивация, персонал, оплата труда, стратегический анализ, эффективность, аналитический инструментарий.

Стаття надійшла до редколегії 02.06.2016

УДК 338.45:339.9012(477.73)

Іван КІЩАК, Андрій СЛЮСАРЕНКО

м. Миколаїв

a.sluyarsenko@gmail.com

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЧОЇ СФЕРИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Досліджено перспективні напрями розвитку виробничої сфери Миколаївської області у відповідності до її зовнішньоекономічної діяльності. Звернуто увагу на пріоритетність розвитку машинобудування, енергетичної сфери та морегосподарського комплексу регіону. Запропоновано напрями залучення інвестицій у різні галузі виробництва для ефективного використання потенціалу регіону.

Ключові слова: виробнича сфера, експорт, імпорт, інвестиції, машинобудування, енергетика, морегосподарський комплекс, порт.

Системний розвиток економіки України у відповідності до глобалізаційних викликів світової економіки потребує зміцнення зовнішньоекономічних зв'язків її регіонів та нарощування обсягів експорту та імпорту товарів з метою налагодження сталих економічних відносин з закордонними партнерами. Розви-

ток регіонів держави в умовах інтеграції України в світовий торговельний простір має ґрунтуватися на взаємообумовлених та взаємозалежних інтересах учасників зовнішньоекономічної діяльності.

З 1 січня 2016 року між Європейським союзом та Україною почала діяти зона вільної

торгівлі. Це означає, що українські підприємці мають доступ на ринок світу із 500 млн споживачів їх продукції. Відповідно суб'єктам господарювання із ЄС тепер простіше поставити власну продукцію на ринок України. Сучасне позиціонування Миколаївської області у виробничій та у сфері зовнішньоекономічної діяльності ґрунтується на наявній матеріально-технічній та ресурсній базах, які формують її економічно виробничий потенціал. З врахуванням зазначеного важливими лишаються питання визначення перспектив реалізації потенціалу Миколаївської області у сфері матеріального виробництва Миколаївської області, що визначає мету та в цілому потребує відповідних системних досліджень.

Реалізуючи набутий досвід та традиції здійснення зовнішньоекономічної діяльності з часів незалежності України підприємства Миколаївської області в 2015 році співпрацювали зі всіма країнами Євросоюзу, забезпечивши 14% обласного експорту і четверту частину імпорту. За січень-жовтень 2015 року обсяги експорту з країнами ЄС склали 182,0 млн дол. США, імпорту – 114,0 млн дол. США, що на відповідно на 12 і 13% більше аналогічного періоду 2014 року. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі з цими країнами дорівнювало 68,0 млн дол. США. Найбільші обсяги товарів експортувалися (в % до загального обсягу експорту) в Іспанію – 23%; Італію – 18; Португалію – 17; Нідерланди – 11; Німеччину – 8; Польщу – 6%. Імпорт здійснювався з країн: Польщі – 21%; Німеччини – 13; Бельгії – 11; Великобританії та Італії – по 9%.

В країнах ЄС користувалась попитом продукція рослинного походження (77,0%) та готові харчові продукти (8,0%). Підприємствами імпортувалось переважно механічне та електротехнічне обладнання (37,0%), продукція хімічної та пов'язаною з нею галузей промисловості (8,0%), засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавзасоби (6,0%) [6, 3].

У рамках світового економічного простору Туреччина входить в десятку стратегічних партнерів Миколаївщини: нею в 2015 році в регіон було інвестовано 1,2 млн дол. США. На сьогодні торговельний оборот між Україною і Туреччиною складає 6,0 млрд дол. США. За намірами Туреччини в найближчій перспек-

тиві обсяг обороту має зрости до 10 млрд дол. США, у віддаленій – до 20 млрд дол. США. Цьому сприятиме співробітництво Миколаївської області з турецьким агентством по співробітництву і координації (ТИКА) в Україні. Агентством на безповоротній основі профінансовано чотири установи соціальної сфери області на суму 142,0 тис. дол. США. Серед пріоритетних сфер співробітництва Миколаївської області Туреччини – туристична [5].

За економічним показником регіональний валовий продукт Миколаївська область останніми роками стабільно входить в десятку провідних областей України. В 2015 році підприємства регіону експортували товарів на суму більше 1,5 млрд дол. США, що на 13,0% менше 2014 року. Поряд з цим досягнуто зростання обсягів торгівлі з країнами Євросоюзу: експорт збільшився на 16,6% і склав 213,1 млн дол. США. Завдяки цьому доля європейських країн в загальнообласному експорті зросла до 14,6%. Для області лишається до останнього часу проблема переважання частки експорту – продукції АПК та сировинних продуктів, зокрема зернові культури склали 43,0%, глинозем – 26,0%. Серед товарів, що експортувалися в країни ЄС біля трьох четвертих частин припадає на зернові культури та насіння олійних культур.

Продукція машинобудування в загальному експорті знаходиться в межах 10,0%, при цьому по експорту в країни ЄС її питома вага взагалі є мінімальною. Оскільки продукція галузі відноситься до товарів з найбільшою додатковою вартістю (на якій отримують прибутки економічно розвинуті країни), то область лишається можливості надходження до бюджету значної суми коштів. Машинобудування в області формують заводи, які відносяться до категорії крупних виробництв, останні володіють великою інерцією і їх переоснащення потребує тривалого періоду. У поточний період перспективними шляхами розвитку машинобудівної галузі є: по-перше, це освоєння позицій та їх розширення на ринках країн Азії; по-друге, це розміщення на території області ряду виробництв галузі фірм країн Азії; по-третє, це партнерська діяльність з виробництва та реалізації спільної продукції на європейському ринку. Підтвердженням цього

є переваги країни у вартості робочої сили, її відносної високої кваліфікації та територіальної близькості до споживачів в країнах ЄС. Це дозволяє виробляти достатньо технологічну продукцію машинобудування з наступним її експортом на ринки розвинутих країн.

Перспективним сектором економіки області є енергетична галузь, зокрема атомна енергетика, яка результатами своєї діяльності підтвердила її базовість в забезпеченні енергетичної незалежності та стабільності енергосистеми країни. Відокремлений підрозділ «Південно-Українська АЕС» ДП НАЕК «Енергоатом» – одне з провідних енергогенеруючих підприємств України та основних виробників енергії для півдня держави.

До складу Південно-Української атомної електростанції входять три енергоблоки сумарною потужністю 3000 МВт. У середньому за рік атомна станція виробляє 17,5–18,5 млрд кВт-год електроенергії. Більше 200,0 млн кВт-год електроенергії виробляють Олександрівська гідроелектростанція та Ташлицька гідроакумулююча електростанція. Відповідно до «Енергетичної стратегії України на період до 2030 року» в державі передбачено продовження термінів експлуатації діючих енергоблоків АЕС на 20 років при умові позитивних результатів періодичної переоцінки безпеки. На Південно-Українській АЕС на підставі проведення комплексних інженерно-технічних заходів на найближчу перспективу є продовження експлуатації енергоблоку № 2; в віддаленій № 3 та будівництво в довготривалій перспективі четвертого енергоблоку. Четвертий енергоблок, як 5 і 6 агрегати, вводяться для додаткового регулювання потужностей, що необхідні для надійної роботи енергосистеми України [4]. Економічний ефект від продовження терміну експлуатації одного енергоблоку в рік становить майже 1,5 млрд дол. США [7].

Регіон є перспективним у сфері розвитку вітро- та геліоенергетики. ТОВ «Нептун Солар» (Вознесенський район) на площі 58,5 га з травня 2013 року здійснює виробництво електроенергії за проектною потужністю 29,3 МВт; потужності сонячної електростанції ТОВ «Південь-Солар» (Березанський район) складають 52,9 МВт; геліостанцій ТОВ «Плутон Солар» (Казанківський район), ТОВ «Інгулецьенерго-1» та

ТОВ «Інгулецьенерго-2» (Снігурівський район) відповідно складають 10 і 55 МВт. Вітроенергетичний потенціал області складає біля 3600 МВт, що дає можливість будівництва масштабних промислових вітроелектростанцій. Потужність Очаківської вітроелектростанції «Дмитрівська» складає 25,5 МВт. ТОВ «Півтряний парк Очаківський» здійснює проектні розробки з будівництва Матіясівської, Зоринської та Тузли-Лиманської (Березанський район) вітроелектростанцій.

За ініціативи Європейського банку реконструкції і розвитку в Україні (ЄБРР) інвестиції в розвиток стійкої енергетики в Україні за 2006–2015 роки за напрямками склали: в енергозберігаючі проекти крупних компаній на суму 730,0 млн євро; стійка енергетика і природні ресурси – 390,0; муніципальне енергозбереження – 385,0; відновлювальна енергетика – 235,0; предметні лінії банку на енергозберігаючі проекти малого і середнього бізнесу – 230,0 млн євро [1]. Це підтверджує важливість і значимість енергетичної галузі у економіці країни та можливість залучення коштів ЄБРР в об'ємному та часовому періодах для її розвитку в регіонах.

За даними Миколаївської митниці Державної фіскальної служби України за підсумками 2015 року зовнішньоторговий оборот через Миколаївську область знизився (експорт на 18,0%; імпорт – на 33,0%) при зростанні відрахувань до бюджету на 16,0%. Зниження обсягів експорту-імпорту обумовлено об'єктивними економічними процесами, що проходять в державі та результатами діяльності суб'єктів господарювання. Такий стан зумовлює до роздумів та пошуку перспективних шляхів розвитку регіону. Досвід економічного зростання країн світу свідчить, що враховуючи вигідне територіально-географічне положення області, яке має великі можливості реалізації логістичного центру, слід розглянути наявні порти, як каталізатори економічного зростання області і Причорноморського регіону в цілому. Світова практика підтверджує, що іноземні компанії з зацікавленістю розглядають порти та навколишню інфраструктуру інших країн відповідно до бізнесового інтересу та вкладають значні суми інвестицій в їх розвиток.

Для розвитку Миколаївщини як регіону держави морегосподарський комплекс має суттєве значення; по-перше це потужний наявний портовий і інфраструктурний потенціал. Наявність водних артерій та приморське розташування області визначили розвиток регіону як Бузько-Дніпровського транспортного вузла на північному узбережжі Чорного моря. Чотири морських, один річний порти, морські термінали здатні перероблювати 35 млн тонн вантажів в рік [8]. Позитивним елементом є те, що лоцманські проводки, послуги служб регулювання руху суден надає «Дельта-лоцман» ДП «Адміністрація морських портів України». Розвинута сітка залізничних і автомобільних доріг створює реальні можливості для ефективного використання портової інфраструктури області по збільшенню транзитного постачання вантажів в різні регіони і країни світу. Міжнародні транспортні коридори ТРАСЕКА та Дунайський водний коридор формують значний потенціал транспортної системи для розвитку регіону. По-друге процес розвитку морегосподарського комплексу має місце на момент реального часу. Це підтверджується тим, що в 2015 році розпочато та продовжено в 2016 році переговornий процес між комбінатом «Arcelor Mittal» та ДП «Спеціалізований морський порт «Октябрськ»» про передання декількох причалів в довгострокову аренду на конкурсних засадах. У пропозиціях комбінату реконструкція і модернізація орендованих об'єктів; використання їх за призначенням та відвантаження 1,0–1,5 млн тонн продукції. Міжнародні агропромислові компанії «Noble Agri» (Китай) та «Bunge» (США) у 2015 році інвестували в Миколаївський морський порт більше 2,0 млрд грн. (приблизно 76,1 млн дол. США) в зернові термінали та маслоекстракційний завод.

З тринадцяти вітчизняних торгових морських портів державне підприємство (ДП) «Миколаївський морський торговий порт» є третім в державі за величиною (після ДП «Морський торговий порт «Південний» та ДП «Одеський морський торговий порт») та здатний приймати судна типу «Panamax» осадкою до 13,2 м на зовнішньому рейді і судна осадкою 10,3 м біля причальної стінки. Перевальні потужності підприємства забезпечують обслуговування до

9,7 млн тонн вантажів в рік. Топ-5 портових активів України за величиною вантажообороту в 2014 році формували: ДП «Морський торговий порт «Південний»» – 47,4 млн тонн (в 2013 році – 43,4 млн тонн); ДП «Одеський морський торговий порт» – 24,6 млн тонн (2013 р. – 23,2 млн тонн); ДП «Миколаївський морський торговий порт» – 20,8 млн тонн (2013 р. – 20,3 млн тонн); ДП «Лічівський морський торговий порт» – 17,6 млн тонн (2013 р. – 16,4 млн тонн) та ДП «Маріупольський морський торговий порт» – 13,0 млн тонн (в 2013 році – 15,5 млн тонн). Поряд з цим звертає на себе увагу той факт, що за показниками діяльності в 2014 році ДП «Миколаївський морський торговий» порт суттєво поступається всім топ-портам: всього активів – 255,1 млн грн.; дохід – 27,4 млн грн. та валовий прибуток – 1,5 млн грн. при коливанні цих показників в інших портах відповідно: 2577,0–1847,0 млн грн.; 1297,0–292,0 млн грн. та 664,0 – 114,0 млн грн. [2].

Винятковою особливістю морегосподарського комплексу регіону є об'єднання водних маршрутів – судоходних шляхів річок Дніпро, Південний Буг, Інгул – які об'єднані в природне утворення Дніпро – Бузький басейн і сполучені Бузько-Дніпровсько-Лиманським каналом з Чорним морем. Для регіону є характерна стійка позитивна динаміка зростання товарообороту в портах в середньому на 10,0% щорічно останніми роками, при цьому щорічний приріст переробки транзитних вантажів збільшується на 30,0%. Стає позитивним досвідом діяльність СП ТОВ «Нібулон»: Підприємство – учасник зовнішньоекономічної діяльності за рахунок коштів компанії реалізує інвестиційний проект за напрямками: а) будівництво серії несамохідних суден на власному суднобудівному-судоремонтному заводі; б) здійснення днопоглиблювальних робіт річки Південний Буг для проходження крупно тонажних суден з 2015 року; в) будівництво висотехнологічного сучасного перевантажувального терміналу (с. Прибужани Вознесенського району). Міжнародні тенденції розвитку морегосподарських комплексів свідчать про потенційні можливості регіону в перспективі створити портовий комплекс, який може бути співставлений з провідними портами країн Європи та світу.

Пріоритетними напрямками розвитку регіону та залучення інвестицій у різні сфери виробництва є:

- збільшення обсягів виробництва експорторієнтованої та імпортозамінної продукції;
- сприяння розвитку та розширення кола суб'єктів господарювання спільних підприємств, виробничої кооперації з підприємствами країн Євросоюзу та інших держав;
- освоєння виробництва нових видів складної, конкурентоздатної та наукоємної техніки;
- технічне і технологічне переоснащення галузей економіки (енергетики, транспорту, машинобудування, аграрного комплексу);
- запровадження комплексної програми енергозбереження у виробничій та обслуговуючій сферах;
- модернізація виробництва, випуск інноваційних видів продукції, в першу чергу, в галузі високих технологій;
- залучення потенційних замовників продукції суднобудівних підприємств (будівництво повнокомплектних суден всіх типів; корпусів суден з різною комплектною і т. д.);
- надання пільг для використання незадіяних потужностей підприємств з метою організації виробництва нових видів промислової, переробної і аграрної продукції.

IVAN KISCHAK, ANDRIY SLYUSARENKO
Mykolaiv

PERSPECTIVE DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF THE PRODUCTION SPHERE MYKOLAIV REGION

Abstract perspective directions of development of the production sector Mykolaiv region in accordance with its foreign economic activity. Attention is drawn to the priority development of mechanical engineering, the energy sector and the maritime complex in the region. Directions of investment in different industrial sectors for the effective use of the potential of the region.

Key words: production sphere, exports, imports, investment, manufacturing, energetics, maritime complex, port.

ИВАН КИЩАК, АНДРЕЙ СЛЮСАРЕНКО
г. Николаев

ПЕРСПЕКТИВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ СФЕРЫ НИКОЛАЕВСКОЙ ОБЛАСТИ

Исследованы перспективные направления развития производственной сферы Николаевской области в соответствии с ее внешнеэкономической деятельностью. Обращено внимание на приоритетность развития машиностроения, энергетической сферы и морехозяйственного комплекса региона. Предложены направления инвестиций у разные производственные отрасли для эффективного использования потенциала региона.

Ключевые слова: производственная сфера, экспорт, импорт, инвестиции, машиностроение, энергетика, морехозяйственный комплекс, порт.

Вищерозглянуте дає можливість однозначно стверджувати про не використані можливості наявного виробничого потенціалу Миколаївської області, її інвестиційну привабливість та експорторієнтованість продукції. Поряд з цим тут необхідна спільна скоригована діяльність, як органів державного управління, так і суб'єктів господарської діяльності на досягнення бажаних результатів, це в свою чергу визначає напрями подальших наукових розробок та досліджень у цій сфері.

Список використаних джерел

1. Аджунер Ш. Надеюсь, что приватизация пройдет прозрачно и быстро. / Ш. Аджунер // Бизнес. — № 36. — 2015. — 7 сентября. — С. 18—20.
2. Дикаленко М. Заманчивая перспектива / М. Дикаленко, Э. Московчук // Бизнес. — № 36. — 2015. — 7 сентября. — С. 22—25.
3. Ковальова Е. Надо ускорить продвижение украинского зерна на мировые рынки / Е. Ковалева // Южная правда. — 2016. — 11 февраля.
4. Медвинская Г. Южно-Украинский энергокомплекс : шаги в будущее / Г. Медвинская // Южная правда. — 2015. — 15 августа.
5. Николаевщина и Турция - партнеры / Южная правда. — 2016. — 26 февраля.
6. Николаевские предприятия экспортируют в страны ЕС / Южная правда. — 2015. — 24 декабря.
7. Патон Б. Недофинансвання НАН України призведе до згорання дослідницьких проектів і втрати наукових кадрів / Б. Патон // Голос України. — 2016. — 22 січня.
8. Транспортно-логистический комплекс Николаевской области / Николаевская область приглашает к взаимовыгодному сотрудничеству. Николаевская областная государственная администрация: <http://www.mykolayiv-oda.gov.ua>.

Стаття надійшла до редколегії 03.05.2016